

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
МАГІСТРАТУРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Допущений до захисту
Директор ННПО,
Ганич О.А. _____

« ____ » _____ 20__ р.

Випускна кваліфікаційна робота
_____ магістра
(освітній ступінь підготовки)

на тему «ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ
РОЗВИТКУ ГРОМАД В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

Виконав: студентка групи ДС-22-19 а
(шифр групи)

напряму підготовки (спеціальності) «Управління та адміністрування»,
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Костюченко Ю.А.
(прізвище та ініціали) (підпис)

Керівник:
Доц., к.ю.н. Ганич О.А.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Рецензент

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Засвідчую, що у цій випускній кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних посилань.

Студент _____
(підпис)

Покровськ – 2020 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
МАГІСТРАТУРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Освітній ступінь підготовки – **магістр**

Спеціальність **281 Публічне управління та адміністрування**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННПО

_____ О.А. Ганич

« _____ » _____ 20__ р.

З А В Д А Н Н Я
на випускн кваліфікаційну роботу

_____ Костюченко Юлія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Залучення міжнародних ресурсів для розвитку громад в умовах сталого розвитку»

керівник роботи Ганич Ольга Анатоліївна, доц., к.ю.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом навчального закладу від «25» вересня 2019 р. № 669

2. Строк подання студентом закінченої роботи «11» грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до роботи: аналітичні, статистичні дані за темою «Залучення міжнародних ресурсів для розвитку громад в умовах сталого розвитку», нормативні акти, періодичні видання, інформація з офіційних сайтів міжнародних організацій тощо.

4. Зміст пояснювальної записки : з'ясувати сутність міжнародної технічної допомоги та її роль в розвитку громад; дослідити реалізацію міжнародних проєктів у Донецькій області; проаналізувати відновлення соціально-економічного сектору Донеччини за підтримки міжнародних донорів; оцінити роль та переваги впровадження грантових проєктів в умовах реалізації стратегії розвитку громад в Донецькій області; обґрунтувати необхідність та навести успішні приклади грантової підтримки внутрішньо переміщених осіб, підприємців-переселенців та громадських організацій.

5. Перелік графічного матеріалу:-

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Ганич О.А., доц., к.ю.н.		
2	Ганич О.А., доц., к.ю.н.		
3	Ганич О.А., доц., к.ю.н.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Дата видачі завдання на дипломну магістерську роботу	20.10.19	
2	Збір та вивчення джерел інформації для написання дипломної роботи	25.10-10.11.19	
3	Складання плану дипломної роботи	01.12.19	
4	Надання відповідних матеріалів для написання дипломної роботи керівнику	28.01.20	
5	Написання першого розділу	02.02.20	
6	Написання другого розділу	02.04.20	
7	Написання вступу, висновків	02.06.20	
8	Редагування науковим керівником окремих розділів дипломної магістерської роботи	01.09.20	
9	Рецензування дипломної магістерської роботи	01.12.20	
10	Отримання довідки про впровадження результатів дослідження в організації	01.12.20	
11	Оформлення відповідно до вимог.	10.12.20	
12	Підготовка презентації, необхідної для захисту дипломної магістерської роботи	10.12.20	
14	Офіційний захист матеріалів дипломної роботи	23.12.20	

Магістрант _____ Костюченко Ю.А.

Керівник роботи _____ Ганич О.А.

АНОТАЦІЯ

Костюченко Ю.А. Залучення міжнародних ресурсів для розвитку громад в умовах сталого розвитку / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – ДВНЗ ДонНТУ, Покровськ, 2020.

У роботі досліджено та проаналізовано загальні засади міжнародної технічної допомоги; розглянуто діяльність міжнародних донорів та їх роль у становленні нової парадигми допомоги; досліджено види грантів та програми донорської допомоги як джерела додаткового фінансування; проведено аналіз роботи донорської допомоги як важливого ресурсу у розбудові ОТГ; висвітлено діяльність міжнародних донорських організацій та їх роль у відновленні соціально-економічного сектору Донеччини; оцінено роль та переваги впровадження грантових проєктів в умовах реалізації стратегії розвитку громад в Донецькій області; обґрунтовано необхідність та наведено успішні приклади грантової підтримки внутрішньо переміщених осіб з окупованої частини Донбасу та Криму, підприємців-переселенців та громадських організацій.

Ключові слова: МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА, ДОНОРИ, ГРАНТИ, ПРОЄКТИ.

Список публікацій здобувача:

1. Костюченко Ю.А. Аналіз міжнародної допомоги в Донецькій області //Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції та регіональний аспект. Матеріали II науково-практичної конференції (м. Харків, 27-28 листопада 2020 р.). - Херсон: Видавництво "Молодий вчений", 2020. - Ч. 2. с. 48-51.

2. Костюченко Ю.А. Аналіз міжнародної допомоги в Донецькій області //Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості та тенденції: матеріали міжнародної наукової конференції (Т. 2), 4 грудня, 2020 рік. Чернігів, Україна: МЦНД. с. 20-23.\

SUMMARY

Kostiuchenko Y.A. Attracting International Resources for Community Development in the Context of Sustainable Development / Graduation thesis for a master's degree in specialty 281 "Public Administration" - SHEI DonNTU, Pokrovsk, 2020.

The general principles of international technical assistance were researched and analyzed in the work; the activity of international donors and their role in the formation of a new assistance paradigm were considered; the types of grants and donor assistance programs as sources of additional funding were studied; an

analysis of the work of donor assistance as an important resource in communities development was conducted; the activities of international donor organizations and their role in the restoration of the socio-economic sector of the Donetsk region were covered; the role and advantages of implementation of grant projects in the conditions of implementation of communities' development strategy in the Donetsk region were estimated; the necessity was substantiated and successful examples of grant support of internally displaced persons from the occupied part of Donbas and Crimea, entrepreneurs-IDPs and public organizations were given.

Keywords: INTERNATIONAL TECHNICAL ASSISTANCE, DONORS, GRANTS, PROJECTS.

List of applicant's publications:

1. Kostiuchenko Y.A. Analysis of International Assistance in the Donetsk Region // Innovative Research: Global Trends and Regional Aspects. Materials of the II scientific-practical conference (Kharkiv, November 27-28, 2020). - Kherson: Vydavnytstvo "Molodyi Vcheny", 2020. - Part 2. pp. 48-51.

2. Kostiuchenko Y.A. Analysis of International Assistance in the Donetsk Region // Interdisciplinary Research: Features and Trends: Materials of the international scientific conference (Vol. 2), December 4, 2020. Chernihiv, Ukraine: MCND. pp. 20-23.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ ГРОМАД.....	11
1.1 Загальні засади міжнародної технічної допомоги.....	11
1.2 Донори міжнародної допомоги.....	17
1.3 Грантові проєкти та програми.....	21
1.4 Донорська допомога – ресурс для розвитку громад	23
РОЗДІЛ 2 РАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТІВ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	27
2.1 Відновлення соціально-економічного сектору Донеччини за підтримки міжнародних донорів.....	27
2.2 Сталий розвиток та стратегія розвитку громад Донеччини.....	32
2.3 Розвиток та підтримка малого та середнього бізнесу на Донбасі.....	34
2.4 Грантова підтримка внутрішньо переміщених осіб з окупованої частини Донбасу та Криму.....	37
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ МІЖНАРОДНИХ СТРУКТУР З ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ.....	39
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТОК А.....	52
ДОДАТОК Б.....	53
ДОДАТОК В.....	54

ВСТУП

Актуальність і значення обраної теми дослідження. Міжнародна спільнота надає значну підтримку у проведенні політичних, соціально-економічних реформ країнам, що розвиваються. Така підтримка надається з метою розвитку у вигляді офіційної допомоги: кредитів, міжнародної технічної та гуманітарної допомоги.

Для України важливим інструментом для реалізації політики міжнародної інтеграції, забезпечення інтересів держави на зовнішніх ринках, її економічного зростання є міжнародна технічна допомога (МТД). Через впровадження проєктів вона допомагає вирішити низку проблем, які країна на сьогодні не в змозі вирішити самостійно. Наприклад, зменшення навантаження на бюджет та створення додаткових робочих місць.

Сьогодні Україна тільки набуває цей світовий досвід. В багатьох розвинених країнах світу органи місцевого самоврядування, підприємства та установи комунальної власності в першу чергу спрямовують свою роботу на пошук альтернативних джерел фінансування та співпрацю з міжнародними фондами, програмами та грантами.

Проекти міжнародних донорів дозволяють не тільки пришвидшити рух українських громад до європейських стандартів, формувати міцне громадянське суспільство, але й безпосередньою допомагають крок за кроком покращувати інфраструктуру міст. На жаль, в Україні не так багато громад усвідомлюють ті можливості, які наразі існують.

Багато питань залишаються недостатньо розробленими у сфері формування та реалізації управлінських відносин щодо залучення міжнародної технічної допомоги, таких як моніторинг та оцінка прозорості та ефективності

роботи донорів в Україні.

Наприклад, Європейський досвід проведення реформ в деяких країнах, свідчить про певну суперечливість процесів впровадження МТД. В одних державах зовнішня допомога суттєво прискорила суспільно-політичне, соціально-економічне реформування, а в інших країнах, спостерігається ефект уповільнення або навіть гальмування реформ.

Мало досліджена проблема аудиту ефективності використання коштів грантової підтримки. Згідно моніторингу міжнародних донорів – відсутність проектного досвіду спричинює проблеми у звітуванні.

Не маючи фахової підготовки та практичного досвіду деякі розробники проектів часто припускаються помилок, які призводять до відмови у фінансуванні проекту. Подальше дослідження допомогло б визначити найбільш раціональне розміщення коштів, що поступають від донорів, з метою покращення стану в окремих галузях економіки; також це сприятиме більш тісним відносинам з міжнародними фондами та організаціями.

На обрання саме цієї теми дослідження насхотхнув аналіз вивчення проблем та перспектив міжнародної допомоги. Ми вважаємо, що недостатньо досліджені сучасні тенденції трансформації системи міжнародного сприяння розвитку, аспекти впровадження дієвої системи залучення та використання допомоги в Україні.

У теорії міжнародних відносин можна виділити роботи М.Мацяха, О.Коппеля, Р.Кривоноса, М.Шепелева, М.Мальського, які досліджують не тільки діяльність міжнародних організацій, а й питання виникнення та еволюції міжнародної співпраці тощо. У своїх роботах приділяють увагу ролі допомоги з боку міжнародної спільноти в реформуванні соціально-економічної сфери України Л.Кістерський, Т.Липова, О.Палюх, К.Рибальченко, І.Єна, Н.Комар.

Метою даної роботи є проведення дослідження пріоритетних напрямків співробітництва між іноземними фондами – донорами та Україною та залучення міжнародних ресурсів для розвитку громад в умовах сталого розвитку.

Об’єктом дослідження є відносини, що відбуваються між міжнародними донорськими організаціями та об’єднаними територіальними громадами, місцевими органами влади та громадськістю в Україні.

Предметом дослідження є донорські програми та проекти МТД, які були спрямовані на покращення економічного стану України та Донеччини зокрема.

Реалізація мети дослідження зумовила постановку і послідовне вирішення **основних завдань:**

- визначити загальні засади міжнародної технічної допомоги для виявлення новітніх тенденцій впливу демократизації;
- розглянути діяльність міжнародних донорів та їх роль у становленні нової парадигми допомоги;
- дослідити види грантів та програми донорської допомоги, як джерело додаткового фінансування;
- провести аналіз роботи донорської допомоги, як важливого ресурсу у розбудові ОТГ;
- висвітлити діяльність міжнародних донорських організацій та їх роль у відновленні соціально-економічного сектору Донеччини;
- оцінити роль та переваги впровадження грантових проєктів в умовах реалізації стратегії розвитку громад в Донецькій області;
- обґрунтувати необхідність та привести успішні приклади грантової підтримки внутрішньо переміщених осіб з окупованої частини Донбасу та Криму, підприємців - переселенців та громадських організацій.

Наукова новизна досліджень полягає у вирішенні актуальних наукових завдань у сфері публічного управління, а саме в теоретико-методологічному

обґрунтуванні напрямів та практичних пропозицій щодо запровадження політики міжнародної донорської допомоги.

Методи дослідження. Для аналізу були застосовані порівняльний, теоретико-методологічний прийоми. Для аналізу розвитку міжнародної технічної допомоги у законодавстві України, а також визначення проблемних питань в провадженні донорської допомоги використовувався системний підхід загальнонаукового методу.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були впроваджені в роботі ІА Вчасно (Додаток А), ГО “Медіа – Погляд” (Додаток Б), також апробовані на міжнародній науковій конференції «Міждисциплінарні наукові дослідження» (м. Чернігів, 2020р.) та ІІ науково-практичній конференції «Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції та регіональний аспект» (м.Харків,2020 р.) (Додаток В).

Інформація щодо залучення міжнародних донорських коштів може бути корисна перш за все тим хто цікавиться участю міжнародної спільноти у здійсненні реформування в Україні. У магістерській роботі окремі пропозиції та положення будуть корисні органам місцевого самоврядування, представникам новостворених ОТГ, підприємцям та громадськості.

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ ГРОМАД

1.1 Загальні засади міжнародної технічної допомоги

Міжнародна технічна допомога (МТД) сьогодні є важливим інструментом для економічного розвитку України. Міжнародна технічна допомога – це допомога у придбанні знань та навичок у відповідних сферах діяльності, зазвичай в галузі економіки та управління. Також вона надається країні практично в усіх галузях.

Згідно з Указом Президента України «Про міжнародну технічну допомогу» (5 червня 1999 року) [1] й Постановою № 153 Кабінету Міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» (15 лютого 2002 року) [2], міжнародна технічна допомога – це ресурси, які відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами (державами, урядами іноземних держав, а також організаціями, установами, фондами, уповноваженими урядами іноземних держав, міжнародними організаціями, що надають міжнародну технічну допомогу Україні) на безоплатній основі Україні для здійснення програм, проектів міжнародної технічної допомоги з метою проведення реформ та реалізації програм соціально-економічного розвитку України.

Найбільшими донорами для України є Сполучені Штати Америки та Європейський Союз. Також співробітництво здійснюється з Канадою, ФРН, Швецією, Швейцарією, Японією, Туреччиною, Данією та 20 міжнародними організаціями.

Основні організаційно-правові засади технічного співробітництва з країнами-донорами та міжнародними організаціями на сьогодні регулюються 21

рамковим міжнародним договором України та міжнародними договорами щодо впровадження програм співробітництва в різних сферах економіки. Цілі та завдання допомоги узгоджуються як на міжурядовому, так і на міжвідомчому рівні[3].

На безоплатній та безповоротній основі міжнародна технічна допомога надається Україні з 1992 року практично в усіх сферах економіки та суспільного життя.

Основні напрямки надання допомоги:

- інституційна спроможність, прозорість бюджету, державний борг, податкова система;
- підтримка малого та середнього підприємництва;
- гендерно орієнтоване бюджетування;
- реформа банків державного сектору;
- підтримка здійснення реформ в Україні;
- підтримка розвитку ІТ Мінфіну, підтримка напрямку бухгалтерського обліку та аудиту;
- покращення роботи державного фінансового сектора України у процесі впровадження структурних реформ та наближення до стандартів Європейського Союзу [3].

Міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді:

- будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проєктів, яке ввозиться або набувається в Україні;
- робіт і послуг;
- прав інтелектуальної власності;
- фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті;
- стипендій та інших ресурсів, не заборонених законодавством[1].

Законодавчо питання міжнародної технічної допомоги регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002р. № 153 та угодами щодо

техніко-економічного співробітництва України з країнами та міжнародними організаціями, які є донорами МТД. Відповідно до положень зазначеної постанови Міністерство економіки України є координатором діяльності, пов'язаної із залученням, використанням та моніторингом МТД, здійснює реєстрацію проєктів, та забезпечує формування стратегічних і щорічних програм МТД відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку [2].

Одним із заходів щодо координації МТД в Україні стало підписання 19 квітня 2007 року № 325 Указу Президента «Про приєднання до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги» [4] та включення України до переліку країн, які приєдналися до зазначеної Декларації. Наразі учасниками Декларації є 92 країни, 26 міжнародні організації та 14 організацій громадського суспільства.

Основні принципи Паризької декларації базуються на підвищенні ефективності зовнішньої допомоги та спрямовані на:

- посилення ролі національних стратегій розвитку країн та узгодження зовнішньої допомоги з пріоритетами та процедурами країни-партнера;
- зменшення дублювання та раціоналізацію донорської діяльності з метою підвищення ефективності;
- реформування та спрощення донорських політик та процедур, узгодження їх з пріоритетами та процедурами країн-партнерів[4].

З метою реалізації цих принципів було створено донорсько-урядову робочу групу при Міністерстві економіки. Більш вузькі експертні консультації відбуваються у тематичних підгрупах, які було визначено відповідно до національних пріоритетів та стратегій співпраці у сфері МТД. Робота кожної тематичної підгрупи відбувається під головуванням відповідального міністерства та донора [4].

Серед основних напрямків залучення МТД можна назвати наступні: реформування енергетичного сектору та судової системи, стимулювання

розвитку соціальної сфери, поліпшення інвестиційного клімату, посилення оборонного комплексу, вдосконалення регуляторної політики, розвиток підприємництва та конкуренції на внутрішньому ринку тощо. Яскравими прикладами успішно реалізованих проектів із залученням МТД є будівництво нового конфайнменту на ЧАЕС, запуск системи державних закупівель «Prozorro», корпоративна реструктуризація НАК «Нафтогаз України», реформа патрульної поліції [5].

Проекти МТД є різними за обсягами фінансування та видами виконаних робіт: від масштабної підтримки урядових проектів до надання консультацій, експертних оцінок, обмінів та навчань в різних секторах економіки.

Для багатьох організацій отримати грантову допомогу – це можливість перейти на якісно інший рівень роботи. Дуже важливо вміти не пропустити цю можливість та планувати вибудовувати довгострокове партнерство з потенційними грантодавцями. Власне так і є – грантодавці за умови успішної співпраці стають важливими клієнтами – клієнтами на інтелектуальний продукт, який пропонує організація чи фізична особа своїми проектами та рішеннями.

Фонди, які працюють на засадах партнерства для реалізації спільних ініціатив:

- *Фонд Конрада Аденауера*. Напрямки роботи для співпраці: підтримка демократичного розвитку, побудова громадянського суспільства, ствердження вільних ЗМІ, консолідація демократичних інститутів.

- *Фонд ім. Фрідріха Еберта*. Напрямки роботи для співпраці: Міжнародна співпраця та європейська інтеграція; Демократизація і громадянське суспільство; Трудові відносини та соціальний діалог.

- *Фонд Фрідріха Науманна за Свободу*. Напрямки роботи для співпраці: демократична побудова та ефективна організація політичних партій та їхніх молодіжних спілок; прихильна до громадян комунальна політика; інформація про ЄС та НАТО; діалог на тему правової держави; підтримка українських ЗМІ;

підтримка економічних реформ [6].

Програми, проекти міжнародної технічної допомоги підлягають державній реєстрації Агентством координації міжнародної технічної допомоги із включенням до Державного реєстру програм і проектів міжнародної технічної допомоги. Державна реєстрація програм і проектів є підставою для акредитації їх виконавців, а також надання підтверджень щодо забезпечення відповідних пільг, привілеїв, імунітетів, передбачених законодавством України та її міжнародними договорами [7].

Надання міжнародної технічної допомоги здійснюється через реалізацію програм та проектів. Проектно-програмний підхід дозволяє донорам та одержувачам допомоги з більшою ефективністю здійснювати планування, реалізацію, моніторинг, а також оцінювати результати впровадження міжнародної допомоги [2].

Донори міжнародної допомоги, як правило, формують стратегію допомоги країні, яка визначає пріоритети та завдання допомоги, механізми реалізації та показники для оцінки ефективності [8,с.72].

Урядові та міждержавні організації. Це можуть бути грантові програми окремих закордонних органів влади (Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Федеральне міністерство економіки й технологій Німеччини (BMWi), Канадське агентство міжнародного розвитку (CIDA) та ін.) або Посольств певних країн в Україні (США, ФРН, Норвегії тощо). У цю групу попадають також установи Організації Об'єднаних Націй та Європейського Союзу (ПРООН, Рада Європи та ін.). Такі донори у своїй діяльності регулюються законодавством власних країн і звичайно відрізняються неабиякою часткою бюрократизму у своїй роботі, тому може здатися, що спілкування з ними займає занадто багато часу й сил[9,с.46] .

Суспільні фонди (public funds) можуть бути як національними (наприклад, Фондація Українсько-Польської співпраці (PAUCI), так і міжнародними

(наприклад, PHARE – Програма демократії). Вони будуються відповідно на фінансових надходженнях з однієї або декількох країн. Ці фонди зобов'язані постійно звітувати перед тими, на чий гроші вони існують, – перед платниками податків, а гранти вони можуть надавати тільки «стабільним» організаціям, тобто тим, у кого за плечима солідний досвід успішної реалізації громадських проєктів [9,с.49].

Приватні фонди (private funds) створюють окремі особистості, організації та корпорації. До цього розряду належать донори всіякого розміру і характеру діяльності – від таких великих міжнародних організацій, як Міжнародний Фонд «Відродження» Дж. Сороса та Фонд Рокфеллера до невеликих сімейних фондів, як, наприклад, Фонд Кнута й Аліси Валенбергів, від так званих «корпоративних фондів» (corporate foundations), як Фонд Фольксвагена, до фондів особливого призначення, таких, як «Фонд Раскоба заохочення католицької діяльності». Для написання заявки у такий фонд потрібно менше часу і зусиль; крім того, вони звичайно ухвалюють рішення щодо субсидування в більш короткий термін [9, с.51].

На жаль, брак інформації про деякі приватні фонди ускладнює одержання допомоги від них.

Для зручності пошуку у 2019 році Мінекономрозвитку запустило офіційний портал координації міжнародної технічної допомоги (МТД) в Україні – ProAID. Тут можна знайти актуальну інформацію про чинні проєкти міжнародної допомоги Україні, їхні цілі, ініціаторів, донорів та стан реалізації. Використовуючи спеціальні фільтри за типом допомоги та фінансування; регіонами; донорами, виконавцями, бенефіціарами та реципієнтами проєктів МТД; строками дії проєкту. Крім того, портал дозволяє ознайомитися з інтерактивною аналітикою міжнародної допомоги в Україні[10].

Міжнародна технічна допомога, що надходить до країни, може втілюватися у наступних формах:

- консультації експертів, у тому числі іноземних;
- стипендії, фінансування витрат на навчання та підвищення кваліфікації фахівців;
- гранти (безповоротна фінансова допомога);
- проведення досліджень;
- права інтелектуальної власності та технології;
- будь-яке майно (товари, обладнання тощо), необхідне для забезпечення виконання завдань проєктів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні;
- постачання обладнання, товарів;
- інші роботи та послуги [11].

1.2 Донори міжнародної допомоги

Донори – це міжнародні організації, державні установи, комерційні структури, громадські некомерційні організації (релігійні, наукові тощо), приватні благодійні фонди або приватні особи, що надають громадянам та організаціям на некомерційній безповоротній основі необхідні додаткові ресурси різного виду, на цілі, які спрямовані в цілому на благо усього суспільства [12,с.3].

На практиці існує декілька класифікацій донорів, які можна систематизувати так:

За видами допомоги, надаються тим, хто надає гранти; виділяє стипендії на навчання; здійснює експертну (консультативну) допомогу; надає технології, обладнання тощо.

За сферою інтересів донори поділяються на вузькоспеціалізовані, наприклад, Всесвітній фонд боротьби зі СНІДом, Глобальний екологічний фонд та універсальні, пріоритетами діяльності яких, є різні суспільні проблемні

питання.

За територіальними межами дії донори бувають національними та міжнародними. Але не варто забувати й про вітчизняних грантодавців, тим більше, що українські організації в рамках власних програм і великих проєктів можуть здійснювати так зване субгрантування. Таким чином працює, наприклад, Український фонд соціальних інвестицій, який на конкурсній основі перерозподіляє кошти, отримані від іноземних фінансових організацій.

За джерелом капіталу можна виділити: міждержавні організації, урядових, суспільних та корпоративних донорів.

Найпоширенішим джерелом додаткових ресурсів неприбуткових організацій та соціально-значущих проєктів, як уже зазначалося, є благодійні фонди, які, своєю чергою, надають допомогу у вигляді грантів [5].

Термін "фонд" (англ. – fund) означає суму коштів, заощаджених або приготованих для виконання конкретних визначених цілей і завдань. Фондами можуть бути державні установи різних країн, міжнародні організації, приватні благодійні фонди, комерційні структури, релігійні, наукові та інші громадські некомерційні організації, які володіють первинним капіталом (або вкладом), та надають підтримку або допомогу в благодійній, освітній, культурній, релігійній та інших видах діяльності, що приносить користь громадськості, та фінансує в першу чергу інші некомерційні організації[13].

Протягом останніх років в Україні реалізовувалось безліч проєктів міжнародної технічної допомоги. Найбільшими донорами для України є США та ЄС, що разом фінансують 77% технічної допомоги в Україні. Також мережа агенцій ООН в Україні, Державний департамент США, Уряд Німеччини, ОБСЄ, інструменти ЄС – TWINNING та TAIEХ, SIDA та EBRD, World Bank та CIDA [14].

Міжнародні фінансові організації, які надають міжнародну технічну допомогу Україні [15]:

- *Європейський Союз*. Програма ЄС із фінансової та технічної співпраці підтримує перспективний план дій України щодо впровадження реформ. Понад 250 проєктів нині здійснюються в широкому спектрі галузей, регіонів і міст України. Допомога ЄС зосереджується зокрема на підтримці демократичного розвитку і правильного керування, реформ регулювання й зміцнення адміністративного потенціалу, розвитку інфраструктури та ядерної безпеки. Фінансування ЄС проєктів в Україні здійснюється у формі грантів, контрактів і зростаючої підтримки бюджету.

- *Програма розвитку ООН* (далі – ПРООН). ПРООН є глобальною мережею в галузі розвитку, організацією яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям в усьому світі будувати краще життя. Співпрацює зі 177 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв’язання глобальних та національних проблем в галузі людського розвитку. В Україні їхні три основні сфери діяльності в галузі розвитку зосереджуються на демократичному врядуванні та місцевому розвитку; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; на енергетиці та навколишньому природному середовищі.

- *Агентство США з Міжнародного Розвитку (USAID)*. Головною метою Агентства є допомога країнам під час переходу до демократії та ринкової економіки. Програми Місії зосереджені на таких напрямках, як демократизація сфер управління, економічний розвиток та соціальна допомога.

- *Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO)*. Пошук нових можливостей і продовження підтримки зеленого зростання, запобігання зміни клімату шляхом розвитку відновлюваних джерел енергії, підвищення

енергоефективності та скорочення викидів короткоживучих кліматичних забруднювачів, реалізації заходів пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них, включаючи розвиток вуглецевих ринків.

- *Британська рада в Україні*. Зміцнення зв'язки між Україною та Сполученим Королівством у сферах мистецтва, вивчення англійської мови, вищої освіти та розбудови суспільства.

- *Фонд Східна Європа*. Місцевий соціальний розвиток, економічний розвиток, належне врядування, енергетична ефективність і довкілля.

- *Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)* пропонує широкий спектр фінансових інструментів і фінансових продуктів.

Основними формами прямого фінансування, пропонованого ЄБРР, є кредити, акціонерний капітал і гарантії.

- *Міжнародний Вишеградський фонд*. Підтримка культурних і мистецьких проєктів.

- *Міжнародний фонд «Відродження»*. Підтримка розвитку відкритого суспільства в Україні на основі демократичних цінностей [15].

Джерелами інформації про відкриті конкурси можуть бути наступні портали :

- Офіційний портал координації міжнародної допомоги України Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (на сайті зібрана інформація про діючі програми (проєкти) міжнародної технічної допомоги по регіонах України, донорів, актуальні новини про грантові конкурси (проєкти) www.openaid.gov.ua/uk

- Інститут професійного фандрайзингу www.fundraiser.org.ua

- Ресурсний Центр ГУРТ www.gurt.org.ua

- Громадський простір www.prostir.ua
- Громадські ініціативи України www.ngonetwork.org.ua
- Велика ідея www.biggggidea.com

Партнерські зв'язки з міжнародними організаціями-донорами дозволяють не тільки знаходити додаткові джерела фінансування проєктів, а й надавати реальну допомогу організаціям та установам. Реалізація спільних проєктів та програм із залученням громад і органів місцевої влади на практиці дають можливість отримати корисний і важливий досвід світових та європейських практик.

1.3 Грантові проєкти та програми

Головною метою міжнародних благодійних організацій та фондів є надання фінансової підтримки для розв'язання різноманітних проблем. Одним із видів такої підтримки є гранти, які можуть стати джерелом додаткового фінансування для бюджетних установ, громадських організацій та виконавчих органів влади.

Грант – це цільові кошти, що надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проєктів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації [1].

Найчастіше виділення грантів відбувається в ході реалізації грантової програми. Інформація про грантову програму можна отримати через засоби масової інформації, електронні повідомлення тощо.

Грантова програма – план дій по організації цільового фінансування проєктів грантозаявників.

Грантодавець – це вітчизняна чи зарубіжна благодійна організація, що надає грантову підтримку конкретним проєктам, які відповідають її цілям і завданням. Ця організація робить кроки по поширенню інформації про грантові програми та дає про них найбільш повну інформацію. Часто грантодавцями є благодійні фонди, які для виділення грантів отримують фінансові кошти від організацій та/або приватних осіб, і беруть на себе зобов'язання щодо цільового їх використання. Відповідно цими зобов'язаннями грантодавець встановлює певні умови (правила) розгляду заявок і підтримки кращих з них [1].

За результатами грантових програм-конкурсів гранти надаються проєктам, що пройшли необхідну процедуру.

Існує декілька визначень поняття «грант»[13]:

1) Грант (англ. «grant» – дар, дотація, стипендія) – це цільова фінансова дотація, що надається вченим на проведення наукових досліджень.

2) Грант – це безоплатна цільова субсидія, що надається на конкурсній основі організації, ініціативній групі або індивідуальній особі для реалізації заявленого проєкту в тій чи іншій сфері діяльності.

3) Грант – благодійний внесок або цільове пожертвування, надане фізичними і юридичними особами в грошовій і натуральній формах.

4) Грант – кошти, безоплатно передані дарувальником (фондом, корпорацією, урядовим закладом або приватною особою) некомерційній організації або приватній особі для виконання конкретної роботи.

5) Грант – кошти, техніка або інші ресурси, що безповоротно передається донором (фондом, корпорацією, державною установою або приватною особою) некомерційній організації або приватній особі для виконання конкретної роботи.

В проєктній діяльності виділяють також гранти для бізнесу. Вони складаються з допомоги бізнес-клієнтам у залученні коштів на розвиток власної справи, професійних консультацій, експертної оцінки, пошук можливостей фінансування та робота з експертами щодо написання грантових заявок.

З точки зору періодичності проведення грантові програми поділяються на:

- разові конкурси – програми грантів, які проводяться фондами один раз (як правило, вони спрямовані на досягнення певних цілей та завдань);
- циклічні конкурси – програми грантів, які повторюються через певні проміжки часу, наприклад, один-два рази на рік;
- постійні конкурси – програми грантів, які не мають певних термінів подання заявок на фінансування. Проєкти розглядаються за фактом їх надходження [13].

Вся допомога, що надається донорами в рамках проєктів МТД відповідає міжнародним зобов'язанням України, згідно з чинними міжнародними договорами. Міжнародна донорська спільнота допомагає Україні розбудовувати демократію та ринкові реформи. Український уряд отримав багато консультацій, порад та рекомендацій в рамках цих програм. Запровадження рекомендацій та порад мало на меті прискорити розвиток і усталення демократії та ринкової економіки, а грантова підтримка активно сприяла цьому.

1.4 Донорська допомога – ресурс для розвитку громад

В Україні, одним із напрямів діяльності громад є спрямованість на пошук позабюджетних необхідних коштів. Дуже важливо підштовхнути муніципалітети до цієї діяльності для розвитку населених пунктів, та показати весь спектр таких резервів.

Міжнародна донорська допомога – це ресурс для розвитку громад. Україні надається на цілі місцевого та регіонального розвитку. Особливо стало більше можливостей за останні два роки. Майже всі міжнародні програми направлені на підтримку реформи децентралізації та нових громад. Інформацію про можливість подання заявок можна знайти на сайтах посольств або донорських організацій. Така донорська підтримка надається на конкурсних засадах.

Ключова проблема для успіху на таких конкурсах – підготувати проектну заявку відповідно до вимог донора. Це не так просто зробити з першого разу, оскільки вимагає певного розуміння логіки донора та навичок щодо підготовки проєктів. І тут у нагоді може стати досвід місцевих чи регіональних громадських організацій, які працюють з донорами та вміють писати проектні заявки. У партнерстві органів місцевого самоврядування та громадських організацій можуть бути створені конкурентоздатні проєкти, які зможуть отримати фінансування від донорів [16].

Ще один важливий фактор – відповідність проектної заявки стратегічному плану розвитку громади чи регіону (тобто наявність такого плану є аксіомою). Донори, зазвичай, неохоче підтримують проєкти, які переслідують короткотермінові цілі «латання дір», надаючи перевагу проєктам розвитку, які мають високі шанси на життєздатність на етапі після завершення донорського фінансування [17, с.128].

Багато донорів позитивно ставляться до умов співфінансування, тобто за умови, що хтось ще одночасно профінансує той самий проєкт або залучаються кошти місцевого бюджету.

Наприклад, до 2021 року діє міжнародна програма DOBRE, яка працює над тим, щоб спланувати дії й вибудувати роботу таким чином, щоб максимальна кількість громад отримала і відчула підтримку міжнародної спільноти [18].

Глобал Ком'юнітіз (GlobalCommunities) виконує п'ятирічний проєкт Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) вартістю \$50 мільйонів

«Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). Програма DOBRE спрямує більшу частку технічної та фінансової допомоги на місцевий рівень, зокрема створюючи умови для нових Об'єднаних Територіальних Громад (ОТГ) краще управляти ресурсами, підвищити якість комунальних послуг, стимулювати місцеву економіку та підвищити залученість громадян. Програма DOBRE працює в 7 цільових областях: Дніпропетровській, Івано-Франківській, Харківській, Херсонській, Кіровоградській, Миколаївській та Тернопільській. DOBRE проводить відбір на конкурентних та прозорих засадах та надає пряму допомогу 75 об'єднаним територіальним громадам в цих областях [18].

З 2014 р. в Україні здійснюється комплексна реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на засадах децентралізації. Міжнародна спільнота послідовно підтримує цю реформу і виділяє значні ресурси на її впровадження по всій території країни

Незалежно від того, наскільки громада спроможна, завжди є питання, які важко вирішити за рахунок місцевого бюджету. Грантова підтримка може успішно вирішити деякі питання.

Наведемо успішні приклади грантової підтримки місцевим громадам.

Завдяки грантовим коштам місто Долина отримало перший у Східній Європі сертифікат енергетичного менеджменту міжнародного зразка. Прикарпатське місто успішно пройшло сертифікаційний аудит за вимогами стандарту «Системи енергетичного менеджменту». Долина – єдине в Україні місто, що повністю перейшло на автономне опалення. Тут використовують сонячну енергію й зменшують кількість викидів вуглекислого газу в атмосферу. Кошти на заміну твердопаливних котлів, вікон і утеплення будинків місто отримало від Європейського Союзу[19].

Завдяки ефективному енергетичному менеджменту у всіх дитячих садках

міста реконструювали систему гарячого водопостачання, встановили сонячні батареї. Так, вода для дошкільних закладів нагрівається переважно завдяки сонцю. У рамках проєкту ЄС міська влада розробила стратегію розвитку у сфері енергоспоживання до 2020 року і зобов'язалася скоротити викид парникових газів на 20%, використання традиційних видів енергії – на 20%, та, відповідно, збільшити використання альтернативних видів енергії. Також місто розпочало проєкт з утеплення фасадів багатоквартирних будинків. На 30% помешкань у Долині витратять понад 1 млн грн 80% із цих коштів – це гроші Євросоюзу і міського бюджету, а решту мають оплатити жителі будинків [19].

Прикладом проєктів соціальної відповідальності є соціальний проєкт компанії ДТЕК «Громада своїми руками». Якщо у 2011 р. в ньому взяло участь всього 300 осіб і було реалізовано 3 проєкти, то у 2017 р. учасників було більше 16 тис., а кількість заявок перевищила 500.

Такі проєкти підвищують ініціативність жителів міст і сіл, дають людям можливість поліпшити та упорядкувати свої населені пункти та повірити в те, що за ініціативи та активної участі будь-які цілі досяжні.

РОЗДІЛ II. РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОЄКТІВ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Відновлення соціально-економічного сектору Донеччини за підтримки міжнародних донорів

Донецька область, внаслідок збройного конфлікту та втрати контролю над частиною території, опинилась у критично важкому соціально-економічному становищі. Залучення міжнародної технічної допомоги є одним із пріоритетних напрямків розвитку області та ефективним шляхом фінансового доповнення до бюджету.

Найбільшими донорами міжнародної технічної допомоги для Донеччини є США та Європейський Союз, а також Канада, Великобританія, Японія, Нідерланди, Швеція, Фінляндія, Туреччина. Співробітництво у цьому напрямку також здійснюється з міжнародними організаціями: Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Північна екологічна фінансова корпорація «NEFCO», Німецьке товариство міжнародного розвитку (GIZ), Британська Рада, Фонд Східна Європа, ЄБРР, Світовий банк, Фонд Конрада Аденауера, Міжнародний Вишеградський Фонд, «Відродження», Швейцарське бюро співробітництва тощо [19].

На появу іноземних місій спочатку реагували стримано і органи місцевого самоврядування, і самі мешканці: підозрілими в той час здавалися будь-які спроби провести опитування чи зібрати інформацію, умови роботи фондів були не до кінця зрозумілими, багато хто очікував підводних каменів чи кабальних умов, за якими треба підписувати договори або меморандуми про співпрацю. Волонтери, що опікувалися військовими, не знайшли підтримки в міжнародників, які традиційно наполягають на нейтральності та невтручанні у військові справи, тому спочатку не бачили сенсу в співпраці. Але вже наприкінці

2014-го на Донбас зайшло кілька десятків потужних міжнародних організацій, всюди можна було побачити їхні логотипи. З'явився позитивний досвід відносин із міжнародними організаціями. І якщо перші роки це була гуманітарна допомога виключно постраждалим певних соціальних категорій, то надалі йшлося вже про допомогу підприємцям, програми відновлення інфраструктури та демократизації суспільства, масштабні центри психологічної та юридичної допомоги, співфінансування заходів із культурного та економічного розвитку. На сьогодні вже налагоджена певна координація. Організації намагаються планувати свою діяльність так, щоб не дублювати одна одну й максимально покривати всю територію конфлікту [20].

Але зафіксувати всі активності цих організацій доволі складно, а надто простому споживачеві. Бо кожна працює за різними принципами: одні підписують меморандуми з місцевими органами влади, інші діють виключно через українські ГО або просто фінансують партнерські міжнародні фонди, треті віддають перевагу співпраці з профільними закладами або взагалі безпосередньо з населенням. І дуже часто одержувачі допомоги плутаються в назвах і напрямках роботи різноманітних фондів та установ, що нерідко призводить до непорозуміння та конфліктів. Перевіряючи, чи отримали люди допомогу, фонди-донори не чують чіткої відповіді на запитання, хто й що їм надавав. Або бенефіціари вважають, що допомога надійшла не від конкретного міжнародного фонду, а від церкви чи місцевих волонтерів, які займалися її розподілом, а всі ці іноземці тільки звіти пишуть. Або до організацій надходять численні скарги на начебто несправедливий розподіл допомоги чи виділення грантів, бо люди не можуть запам'ятати правила того чи того фонду [20].

Важко казати про одностайне ставлення населення до діяльності міжнародників, навіть за умови, що за ці шість років мало не кожна людина так чи інакше з нею стикалася. Наприклад, траплялися випадки, коли звинувачення в корупції або неякісному наданні послуг мали під собою ґрунт. Це, звісно,

посилює напруженість, особливо в невеликих громадах, і псує імідж організацій. Але присутність на Донеччині цих організацій у будь-якому разі змінює не тільки інфраструктурну складову, а й подекуди світосприйняття місцевих мешканців, які користуються допомогою, здобувають нові навички, розвивають бізнес чи навіть стають працівниками або повноцінними партнерами.

Найбільша довіра в населення все ж таки до медичних фондів та організацій. На прифронтових територіях працює кілька таких організацій, про діяльність яких точно знають місцеві мешканці та переселенці. Чи не найпершими були «Лікарі без кордонів», які привозили спеціалістів у відрізани війною населені пункти, налагоджували процес надання медичної допомоги в постраждалих від війни селищах, у лікарнях, що перетворювалися на військові шпиталі, чергували на КПВВ. З 2015 року активно працює «Прем'єр Уржанс», спочатку в Костянтинівці, а потім додалися Авдіївка, Торецьк, Бахмут, Мар'їнка. Йдеться про поліпшення умов медичного обслуговування уразливих категорій по обидва боки лінії фронту. Коштом організації надають ваучери на безплатні ліки, першу медичну допомогу, постачають обладнання в заклади, забезпечують їжею лікарні [20].

Дуже багато позитивних відгуків про роботу в Україні фонду «Карітас», особливо про програму опіки над самотніми людьми та людьми, що перебувають у складних життєвих обставинах. У десятках прифронтових сіл та невеличких містечок, де немає соціальних працівників, після проходження навчання мешканці отримують матеріальну допомогу на опіку над своїми літніми сусідами.

Найпотужнішою системою, яка працює, зокрема, на Донбасі, є низка агентств ООН. Спектр їхньої діяльності надзвичайно широкий: від матеріальної допомоги до грантів на підтримку бізнесу чи навчання, від відбудови житла до культурних програм у постраждалих від війни громадах.

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) від початку конфлікту на Сході України

працює над задоволенням гуманітарних потреб дітей. Зокрема, йдеться про доступ до освіти, психосоціальну допомогу, навчання з питань мінної небезпеки, охорону здоров'я матері та дитини, а також послуги для людей, що живуть із ВІЛ/СНІД. Фонд є донором багатьох проектів, які реалізують у співпраці інші міжнародні організації. Майже в усіх навчальних закладах Донецчини та Луганщини регулярно відбуваються заняття з питань мінної небезпеки для дітей і педагогів, проводяться заходи з надання психосоціальної підтримки. Логотип ЮНІСЕФ, мабуть, один із найупізнаваніших у прифронтових населених пунктах. Саме його коштом відбудували пошкоджені внаслідок бойових дій школи. Фонд працює безпосередньо з адміністраціями навчальних закладів, тому допомога не розпорошується по якихось складах чи невідомих бенефіціарах. Діяльність цієї міжнародної організації важко недооцінити. Наприклад, в місцях масштабних пошкоджень водогонів, приміром, у Торецьку, відбулося буріння нових свердловин та встановлення водонапірних веж, як у Станично-Луганському районі.

Окрім того, ЮНІСЕФ реалізує системні проекти. Наприклад, створення та облаштування багатофункціональних центрів соціальних послуг у Луганській та Донецькій областях, головна мета яких – налагодити стабільну систему надання соціальних послуг, яка знаходитиме ризики та вчасно на них реагуватиме, а також забезпечити громади необхідною інфраструктурою й таким чином наблизити послуги до їх одержувачів [20].

В Маріуполі було профінансовано молодіжні проекти в межах інноваційної програми UPSHIFT, яка підтримує розвиток навичок соціального підприємництва та співпраці з місцевою владою. Так, молодь селища Маяки вирішила прибрати місцевий пляж, потім взялася за очищення річки. Завдяки згаданому гранту було організовано екоклуб «Чисто так» і залучено до його діяльності й інших мешканців села [21].

Чеська організація «Людина в біді», що є донором шести потужних фондів,

не тільки постачає їжу, воду, вугілля, ремонтує пошкоджені будинки та водопроводи, а й допомагає людям стати на ноги та повернутися до нормального життя. Мешканці звільнених територій Донеччини отримують гранти на відкриття малого бізнесу. Разом із місцевими університетами «Людина в біді» відкриває центри профорієнтаційного спрямування для молоді, щоб вона мала більше шансів знайти роботу й не виїжджала з країни. Причому йдеться про престижні професії, на які є попит: програмування, будівельна галузь, текстильна промисловість [22].

Активно працює Данська рада у справах біженців (DRC). Сотні людей отримали гранти для соціального бізнесу. Наприклад, Алла Москалець, яка переїхала з Донецька до Маріуполя, отримала грант на розвиток Центру допомоги дітям з аутизмом. Окрім гуманітарного напрямку організація має спеціальну місію з розмінування територій. Так, Данська група з розмінувань (DDG) здійснює нетехнічне обстеження в Донецькій та Луганській областях, займається очищенням територій від мін та вибухонебезпечних предметів. А також проводить тренінги та семінари для дорослих, дітей, людей похилого віку [20].

У Мирнограді протягом 2016-2019 років повністю реалізовано 42 інвестиційних проекти із загальною сумою фінансування майже 219 млн. грн [23]. Так, завдяки співпраці з Корпорацією НЕФКО в 2018 році в місті було модернізована система вуличного освітлення. Крім установки більш ніж 2000 нових світлодіодних світильників, 300 опор і прокладання 83 км мереж на 138 вулицях міста вся система була оснащена комп'ютеризованим управлінням. Ще одним прикладом вдалої співпраці з НЕФКО є термомодернізація будівлі дитячого відділення МЦМЛ. Вартість проекту склала 590 тис. євро.

Співпраця з ПРООН дозволила м.Мирноград реалізувати 15 проектів в ОСББ, виконати капітальний ремонт фойє школи №5 і їдальню в школі № 8, повністю термомодернізувати 2 житлових 5-поверхових будинки в мікрорайоні

«Західний», №№74 і 32 та встановити міську систему зовнішнього відеоспостереження[23].

З 2019 року на Донбасі реалізується Проєкт «Мобільні центри надання адміністративних послуг для уразливих груп населення на сході України», який фінансується урядом Канади. Загальна вартість проєкту: 5 млн канадських доларів. На території Донецької області шляхом конкурсного відбору визначено 5 громад, яким буде передано мобільні центри надання адміністративних послуг: міста Вугледар, Курахове, Маріуполь, Сіверська об'єднана територіальна громада Бахмутського району та Мар'їнський район. Маршрути роботи мобільних ЦНАП охоплюватимуть понад 100 локацій (73% з яких є невеликими сільськими населеними пунктами з кількістю мешканців до 1000 осіб), а також чотири КППВВ: Гнутове, Майорськ, Мар'їнка, Новотроїцьке [24].

Наразі на Донеччині діють багато основних міжнародних організацій, які надають підтримку органам місцевого самоврядування, недержавним організаціям, ініціативним групам. За висновками бенефіціарів, надана допомога цих міжнародних організацій в цілому позитивно позначається на соціально-економічному розвитку сфер та регіону, результати відповідають визначеним критеріям та потребам реципієнтів [25].

2.2 Сталий розвиток та стратегія розвитку громад Донеччини

Стратегія економічного розвитку Донецької області концентрується передусім на потребах людей та територіальних громад, в яких вони живуть.

Економічний розвиток Донбасу не можливий без розвитку громад, які, зокрема, знаходяться безпосередньо на лінії розмежування з непідконтрольними уряду територіями. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій готує Стратегію економічного розвитку Донецької і Луганської областей, підконтрольних уряду, де будуть відображені пропозиції громад, які безпосередньо там живуть [26].

Вона включатиме розвиток областей трьома шляхами: шляхом створення умов залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, фінансування розвитку за рахунок державного бюджету та за рахунок міжнародних донорів та організацій. В центрі уваги – люди. Стратегія орієнтуватиметься на створенні комфортних умов для населення та збільшення робочих місць. Основою економічного зростання повинні стати місцеві громади. Логіка стратегії – створити привабливі умови для бізнесу, який за рахунок сплати податків забезпечить сталий розвиток громад. Ця стратегія буде реалізовуватися в Луганській та Донецькій областях на підконтрольній уряду території, спочатку у громадах вздовж лінії розмежування, а потім в усіх інших населених пунктах на підконтрольній уряду території України [26].

Міжнародні організації допомагають новоствореним об'єднаним територіальним громадам створити перспективний план розвитку. Наприклад, Лиманська ОТГ затвердила свою Стратегію розвитку до 2025 р. Партнером підготовки Стратегії виступив проект Програми ПРООН з відновлення та розбудови миру. Проект діяв, головним чином, в якості технічної допомоги, надаючи методичні рекомендації в процесі розробки Стратегії. Консультації, проведені між членами Робочої групи забезпечили взаємну згоду стосовно основних пріоритетів розвитку, як головних елементів Стратегії.

В Донецькій області затвердили Стратегію розвитку на період до 2027 р. Вона ґрунтується на засадах смарт-спеціалізації та передбачає інноваційну спрямованість та вузьку спеціалізацію у пріоритетних сферах регіональної економіки [27].

В Україні закон не вимагає наявності стратегії розвитку громад, але будь-яка громада ефективно розвиватися без неї не зможе. Важливо розуміти, що це довготерміновий перспективний план заходів, які окреслюють, куди рухається громада, її стратегічні цілі. Окрім того, вона визначає конкретно в кожному з напрямків, що потрібно зробити, як використати фінансові кошти, які кроки

необхідні для досягнення цих цілей. Наразі, кожна обласна рада протягом останніх років впроваджує проєктні технології в свою систему управління.

2.3 Розвиток та підтримка малого та середнього бізнесу на Донбасі

Під час реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні особливе місце відведене становленню окремих територіальних громад – це важлива складова розвитку громадянського суспільства. Локальні спільноти мають стати основою суспільно-політичного і економічного життя в сучасному українському соціумі. У цьому контексті важливим рушієм поступальних змін виступатимуть недержавні організації (НДО) – осередки акумуляції енергії і дій людей, скерованих на вирішення комплексу питань із облаштування життя локальних спільнот.

Відомо також, що сильна громада функціонує там, де активно розвивається бізнес – з одного боку як джерело регулярних фінансових надходжень у місцевий бюджет, з іншого – як мережа підприємницьких структур, які створюють місця праці для людей. Таким чином НДО і бізнес є принциповими складовими ОТГ, а їхня взаємодія – запорукою активного розвитку місцевих громад в Україні.

Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва в Донецькій області на 2019-2020 роки затверджена розпорядженням голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 07.02.2019 № 120/5-19 (із змінами) враховала особливості малого і середнього підприємництва регіону та відповідає стратегічним напрямам, зазначеним у Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року[28].

За мету Регіональної програми було визначено створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва, забезпечення зайнятості населення, підвищення конкурентоспроможності продукції малих і середніх підприємств. Протягом I кварталу 2019 року оголошення про дію в області

грантових програм з підтримки ВПО були розміщені на сайті облдержадміністрації, а саме: від Чеської гуманітарної організації «Людина в біді»; від Данської Ради у справах Біженців; від ЄБРР гранти малим та середнім підприємствам на зростання їх бізнесу; кредитування соціальних підприємств від програми соціального інвестування WNISEF; згідно проекту USAID «Агросільрозвиток» гранти для розвитку не сільськогосподарського бізнесу [28].

До кінця 2020 р. продовжують діяти наступні проекти міжнародної технічної допомоги:

- «Програма правової допомоги та економічного розвитку східної України». в рамках програми 99 ВПО та осіб, що постраждали від конфлікту, отримали фінансову допомогу на розвиток самозайнятості/ підприємництва; створено 49 нових робочих місця у співпраці з підприємствами малого та середнього бізнесу;

- «Програма економічного розвитку східної України». В рамках програми 133 ВПО та осіб, що постраждали від конфлікту, отримали фінансову допомогу на розвиток самозайнятості/ підприємництва, створено 77 нових робочих місця у співпраці з підприємствами малого та середнього бізнесу;

- «Підтримка економічного відновлення у Східному регіоні України». В рамках програми 100 осіб з числа ВПО та населення, що постраждало від конфлікту, підвищили свої знання та навички в сфері започаткування та розвитку бізнесу, 30 робочих місць створено для осіб з числа ВПО та населення, що постраждало від конфлікту, 30 малих та середніх підприємств отримали послуги з бізнес-консультування та технічну допомогу;

- Економічна підтримка Східної України». Кількісні показники наведені за результатами поточного моніторингу за II півріччя 2018 року [28].

Найближчі роки міжнародні партнери інвестують понад 150 мільйонів доларів у розвиток інфраструктури Східної України.

Донецькою облдержадміністрацією постійно проводиться робота щодо

виставкових заходів, тендерів, комерційних пропозицій бізнесу, інформування вітчизняних виробників про можливі виставки та поставки продукції на зовнішні ринки. Так, протягом I кварталу 2019 року було запропоновано встановити бізнес контакти, відкрити нові можливості співпраці із зарубіжними компаніями ЄС, Ізраїлю, Німеччини [28].

За підтримки Донецької торгово – промислової палати та українсько – німецького проекту KVP Ukraine представники галузевої громадської організації виробників легкої промисловості «Донбас Фешен Кластер» 8 підприємців взяли участь у Міжнародній виставці товарів для дітей BABY EXPO 2019 у м. Київ [29].

В області працюють створені кластери: «Кластер «Керамічний край», «Donbass Fashion Cluster», «Кластер харчової переробки». Створено Комітет з підприємництва в сфері туризму, курортно-рекреаційної, ресторанної та готельної діяльності Донецької торгово-промислової палати, туристичний кластер.

Підводячи підсумок, можна констатувати, що місцеві органи влади спільно з представниками фінансової спільноти повинні просувати ідею партнерства між МСП. Таке партнерство слід розглядати як інструмент для спільного застосування фінансових ресурсів і т.д

Отже, варто зазначити, що проекти МТД мають свою специфіку, через що далеко не кожен бізнес може претендувати на отримання МТД.

Наприклад, основні причини: невідповідності кваліфікаційним критеріям; небажання розкривати в ЗМІ певну інформацію (розкриття якої вимагається законодавством про МТД чи умовами відповідного проекту).

Треба зазначити, що для окремих категорій суб'єктів господарювання проекти МТД можуть виявитися унікальною можливістю реалізувати свої бізнес-плани та вибороти належне місце на українському ринку або за кордоном.

2.4 Грантова підтримка внутрішньо переміщених осіб з окупованої частини Донбасу та Криму

Переселенці Донбасу і Криму, які проживають на території Донецької та Луганської областей, а також місцеві жителі у віці від 18 до 60 років, активно брали участь у проекті підтримки самозайнятості та мікропідприємництва ВПЛ і місцевих жителів.

Проект реалізує представництво ІОМ Ukraine Міжнародної організації з міграції (МОМ) за фінансової підтримки Уряду Німеччини через Німецький Банк Розвитку (KfW). Проектом були передбачені дводенні тренінги з самозайнятості для тих, хто вже почав або планує розпочати власний бізнес, і дводенні тренінги з мікропідприємництва для ФОП і власників товариств з обмеженою відповідальністю. Після проходження тренінгів, учасники проекту отримали експертну допомогу з написання бізнес-плану. Ті, хто успішно захистив бізнес-плани перед комісією МОМ, отримали гранти для старту або розширення власної справи. Для підтримки самозайнятості організацією виділені гранти до 650 євро, а для підтримки мікропідприємництва – до 2500 євро. Гранти видавалися не готівкою, а у вигляді закупівлі обладнання, інструментів або меблів. У Донецькій області партнерами МОМ щодо реалізації проекту виступали ГО «Центр зайнятості вільних людей» та Агентство регіонального розвитку східного Донбасу [30].

За останні роки на Донеччині більше 600 мешканців регіону, серед яких багато переселенців, змогли заснувати власний малий бізнес. Першою з донорів прийшла на Донеччину програма ООН, яка підтримує розвиток підприємництва і самозайнятості населення. Активно підтримують економічний розвиток прифронтового регіону й інші міжнародні організації. В рамках грантової допомоги вони фінансують різноманітні тренінги, семінари, форуми.

Сприяла розвитку підприємництва і обласна програма «Український Донецький куркуль». Останні роки мешканці регіону стали більш активними,

відзначають донори. У 2016 році ПРООН провела конкурс бізнес-грантів для внутрішньо переміщених осіб та місцевого населення у восьми областях України. Грантова підтримка надавалась на започаткування та/чи відновлення, розширення підприємницької діяльності та малого бізнесу. Подані на конкурс бізнес-плани мали демонструвати високий потенціал та довгострокові перспективи отримання прибутку, мати реалістичні ринкові показники, передбачати створення умов для самозайнятості та/або створення додаткових робочих місць [29].

Переможці - переселенці грантових програм принесли із собою на нове місце проживання підвищений попит і нові ідеї для виробництва товарів і послуг, яких не було раніше.

Одні з найбільш помітних нових підприємств підтриманих ПРООН – це фірми ландшафтного дизайну, центри розвитку дитини, мовні школи та агентства зеленого туризму. У той же час, важливі місцеві бізнеси, наприклад, такі, як виробники художньої кераміки в Слов'янську, використали грантову можливість для нарощування обсягів виробництв, поліпшення технологічного процесу, оновлення обладнання і найму нових співробітників. На сьогодні ПРООН підтримала понад 80 бізнесів у Донецькій області, створивши таким чином близько 270 робочих місць. Загальна сума грантової підтримки в Донецькій області склала понад 10 500 000 грн. [25].

Підтримка розвитку малого та середнього бізнесу в постраждалих від конфлікту регіонах є дуже важливою. Представники малого та середнього бізнесу стали рушійною економічною основою для прифронтових міст. Що не скажеш про великий бізнес, який поки що інвестує зазвичай у власний розвиток, а не на розвиток регіону.

Таким чином, незважаючи на несприятливі умови, з якими стикаються мешканці східного регіону країни, у них з'являються нові можливості отримання доходу. Якість грантових заявок поступово зростає.

РОЗДІЛ ІІ ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ МІЖНАРОДНИХ СТРУКТУР З ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДСКІСТЮ

Реформа децентралізації влади помітно змінює нашу країну і закоренілу пострадянську систему управління. Нові повноваження та передача фінансового ресурсу на місця дозволили підвищити економічну спроможність громад. Вони стають сильнішими й успішнішими. Водночас економічний та культурний розвиток населених пунктів значною мірою залежить саме від активних громадян, від людей відповідальних, патріотичних, залучених до управлінських процесів.

Міжнародні донори прагнуть розширити можливості та участь громад задля їх розвитку. Активне населення разом з громадськими організаціями реалізують низку проєктів щодо соціальнозначущих тем. Отримуючи грантову підтримку громадські організації можуть втілювати в життя свої ініціативи.

Наводимо приклад найбільш успішних кейсів:

У Біловодській ОТГ Луганської області громадські організації реалізували два проєкти «Створення Лабораторії громадської участі в Біловодській ОТГ» та «Новий ФОРМАТ участі мешканців Біловодської ОТГ в управлінні громадою» за організаційної підтримки ГО «Взаємодія-Плюс» в межах національного проєкту «Децентралізація» та Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Європейського Союзу [31].

Реалізація грантового проєкту спрямована на вирішення проблеми пасивності більшості населення та створення умов для залучення громадськості до визначення механізму взаємодії та співпраці громади і влади в Біловодській об'єднаній територіальній громаді, а також до імплементації розроблених рекомендацій з побудови ефективної комунікаційної політики в громаді шляхом створення Лабораторії громадської участі.

Першим етапом стало створення сприятливих правових умов залучення

мешканців Біловодської ОТГ до управління територією завдяки розробці цільової Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в Біловодській селищній об'єднаній територіальній громаді на 2021-2023 роки, яка визначатиме бачення і принципи відносин між громадою та владою. Для цього було проведено аналіз ефективного використання інструментів участі і взаємодії, що діють в Біловодській ОТГ; залучено до анкетування з питань інструментів участі та комунікації 108 мешканців громади.

Другим етапом була розробка рекомендацій для селищної ради з урахуванням громадської думки щодо підвищення ефективності використання інструментів участі та каналів комунікації, яка виникла на підставі проведеного опитування. Також в межах проєкту виготовлено Портфоліо успішних прикладів громадської активності в Біловодській ОТГ, тираж 100 екземплярів.

Завершальним етапом стало створення Лабораторії громадської участі, яка покликана імплементувати заходи цільової Програми в частині посилення участі громадян та створення умов для оперативного доступу до публічної інформації з урахуванням потреб всіх цільових груп.

Активісти відмічають, що проєкт допоміг зрозуміти, що жителі мають дієві інструменти впливу на прийняття рішень через практичне втілення в життя їх ініціатив. Реалізація проєкту дозволила створити умови для залучення як жінок, так і чоловіків, що сприятиме збільшенню впевненості в собі, їх ролі та важливості, сприятиме активізації в суспільному житті для вирішення гострих проблем Біловодської громади. Використання різних каналів комунікації дозволило залучити всі цільові групи громади – від молоді, яка швидко пристосовується до сучасного життя та використання сучасних технологій, до людей поважного віку.

Владою було визнано значущу роль громадської участі в процесі розвитку громади. Проєкт створив доступ до формування та використання інформації, просування рівного доступу до процесу висування ініціатив, прийняття рішень,

адвокації своїх ідей. Мешканці громади тепер зможуть скористатися своїм правом на активну і вільну участь в житті громади, вони здійснили внесок у формування сильної, згуртованої, демократичної, розвиненої території, в якій реалізуються основні права і свободи людини через реалізацію заходів Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в Біловодській селищній об'єднаній територіальній громаді [31].

Громадські активісти з міста Гірське на Луганщині завдяки грантовій підтримці почали змінювати екологію свого населеного пункту. Проєкт «Громада проти пластику – від мрії до дії» реалізується ГО «Гірський БУМ» за організаційної підтримки ГО «Взаємодія-Плюс» у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки урядів Данії, Швейцарії та Швеції [32].

Мета проєкту – покращити навколишнє середовище та екологію міста та залучити громадськість і місцеву владу для докорінної зміни впровадження системи збору твердих побутових відходів, аби сформувати екологічну свідомість.

Місцева влада підтримала ініціативу активістів у боротьбі зі сміттям та долучилася до реалізації проєкту, зокрема було закладено співфінансування з місцевого бюджету. Виконком придбав три сміттєвих контейнери, а за кошти грантової підтримки було придбано 28 сміттєвих контейнерів та 15 сіток для збору пластику.

Також представники громадської організації проводять серед жителів міста інформаційно-роз'яснювальну кампанію з сортування сміття та наголошують їм на необхідності використовувати контейнери за призначенням та відокремленні пластику.

Завдяки реалізації грантових проєктів у громадах області створюються сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, надаються гранти на

придбання техніки та обладнання, гранти на заходи з енергозбереження у соціальних закладах [32].

Підсумовуючи, варто наголосити, що співпраця органів місцевої влади з міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями або безпосередня участь в їх діяльності дає змогу долучитись до впровадження сучасного світового досвіду врядування. Міжнародні асоціації та спілки місцевих влад виробляють загальні стандарти у діяльності місцевого врядування, забезпечують налагодження особистих контактів між головами муніципалітетів, місцевих адміністрацій. Реалізація різноманітних проектів за підтримки міжнародних організацій допомагає активізувати «третій сектор» в конкретній державі та орієнтує громаду на відповідальну участь в муніципальній діяльності.

За умови доброзичливих та відкритих відносин між громадськістю та органами державної влади і місцевого самоврядування робота може бути ефективною. Без ефективного проведення діалогу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з громадськістю на принципах партнерства, довіри, прозорості, відкритості та взаємоповаги, зокрема у сфері реалізації цільових програм в контексті здійснення реформ в Україні, подальших перспектив не варто очікувати.

Саме тому сьогодні важливо, щоб керівники органів державної влади та місцевого самоврядування усвідомили велике значення зв'язків із громадськістю. Це допоможе підняти імідж органів влади й поступово повернути довіру до держави в цілому.

ВИСНОВКИ

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що міжнародна допомога є найбільш ефективною та результативною за умови чіткої координації дій органів влади, з одного боку, та спільноти донорських агенцій, іноземних дипломатичних представництв в Україні, міжнародних організацій, що фінансують та/або реалізують широкомасштабні програми і проекти на підтримку реформи місцевого самоврядування з іншого боку. Стійкий розвиток економіки, відродження конкурентоспроможних виробництв, повноцінне використання потенціалу областей та зростання рівня життя населення вимагає нових фінансових шляхів у всі сфери розвитку.

Узагальнюючи все вищенаведене, зробимо такі основні висновки.

Визначено загальні засади теоретичної бази міжнародної технічної допомоги. Враховуючи сучасні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку України міжнародна технічна допомога залишається важливим чинником підтримки трансформаційних процесів у державі, що стимулює розвиток відповідних досліджень.

Розглянуто діяльність міжнародних донорських організацій, що виступають важливими суб'єктами підтримки соціальних реформ у вигляді фінансової, матеріально-технічної та консультативної допомоги. Соціальні пріоритети інвестування міжнародних донорів охоплюють найбільш проблемні аспекти.

Досліджено види грантів та програми донорської допомоги, як джерело додаткового фінансування. Аналізуючи поняття «грант», можна зробити висновок, що гранти є найпоширенішою формою фінансування проєктів за рахунок донорських організацій або грантодавців.

Аналізуючи роботу донорської допомоги, як важливого ресурсу у розвитку ОТГ можна констатувати, що об'єднані територіальні громади на сьогодні мають

достатньо можливостей до пошуку і використання альтернативних джерел фінансування, які можуть стати фактором підвищення їх фінансової діяльності та задоволення місцевих потреб.

Під час висвітлення діяльності міжнародних донорських організацій та їх роль у відновленні соціально-економічного сектору Донецчини, відзначено вагому роль бюджетних ресурсів у розвитку ОТГ Донецчини. Встановлено, що на містах залишається ряд невирішених бюджетних проблем, які не під силу вирішити громаді, але можуть успішно вирішуватися за рахунок грантових ресурсів.

Наведені в роботі успішні приклади грантової підтримки населеним пунктам Донецчини, які доводять, що залучення коштів фондів для перспективних проєктів, сприяють ефективному фінансовому забезпеченню їх розвитку у подальшій перспективі. Це створить позитивні умови для громад та забезпечить можливість направлення даних коштів на інші вагомні соціальні потреби, які на сьогодні є актуальними для країни.

Оцінена роль та переваги впровадження грантових проєктів в умовах стратегії сталого розвитку Донецчини. З метою підвищення участі ОТГ в грантових проєктах, запропоновано алгоритм залучення альтернативних коштів для розвитку ОТГ, який містить визначальні особливості залучення ресурсів за донорськими програмами. Дотримання алгоритму та розвиток відповідних навичок щодо залучення коштів з альтернативних джерел стануть визначальним фактором успіху у реалізації ініціатив місцевого розвитку відповідних територіальних громад.

Доведено, що головним завданням є пошук фінансових ресурсів, які за своїм впливом зможуть надати повну самостійність та незалежність місцевих бюджетів у структурі бюджетної системи України. При цьому обґрунтовано, що поряд із інвестиційними та кредитними ресурсами, вирішальна роль належить

саме альтернативним джерелам у формі грантових коштів для соціально-економічного зростання.

Враховуючи специфіку альтернативних джерел фінансування, авторами сформовано наступне їх визначення. Міжнародна технічна допомога – це фінансова допомога, яка безповоротно надається на конкурсній основі на чітко визначені цілі місцевим громадам для вирішення потреб соціально-економічного розвитку у формі грантів міжнародних донорських організацій, проєктів соціальної відповідальності, а також благодійних внесків та пожертв.

В роботі приведені яскраві приклади успішно реалізованих проєктів із залученням МТД внутрішньо переміщених осіб з окупованої частини Донбасу та Криму, підприємців-переселенців та громадських організацій.

Світовий досвід, який отримує Україна в рамках міжнародної технічної допомоги сприяє її сталому соціально-економічному розвитку, прискорює її міжнародну інтеграцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про міжнародну технічну допомогу: Указ Президента України № 596/99 від 01.06.1999 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596/99#Text>.
2. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова КМУ від 15 лютого 2002 р. № 153 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002>
3. Довідка про міжнародну технічну допомогу Україні: Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.
URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e485115d-5f7c-480d-ab90-563def7e4053&title=DovidkaProMizhnarodnuTekhnichnuDopomoguUkraini> (дата звернення 14.07.2016р.)
4. Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги: Указ Президента України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325/2007#Text>
5. Міжнародна технічна допомога в Україні. Юридична Газета online. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/mizhnarodna-tehnichna-dopomoga-v-ukrayini.html> (дата звернення 31.01.2017р).
6. Перелік міжнародних донорських організацій: Портал Гурт. URL: <https://gurt.org.ua/donors/international/>
7. Дмитрієв А. Роль міжнародних організацій у світовому процесі глобалізації. Публічне право. – 2013. – № 1. – С. 418 – 420.

8. Кістерський Л.Л, Липова Т.В.. Міжнародна технічна допомога: шляхи підвищення ефективності. Монографія. - К., 2010. - 240 с
9. Міжнародні організації: Навчальний посібник/ За редакцією Ю.Г.Козака, В.В.Ковалевського. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 288 с.
10. Мінекономрозвитку запустило офіційний веб-портал координації міжнародної технічної допомоги ProAID: Урядовий портал КМУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomrozwitku-zapustilo-oficijnij-veb-portal-koordinaciyi-mizhnarodnoyi-tehnicnoyi-dopomogi-proaid>
11. Грантрайтинг : метод. рек. для органів публічної влади щодо написання проектних заявок / Авт. кол.: О.С.Зінченко, О.В. Кулініч, П.Ю. Куліш. 2-ге вид., доп. і перероб. — Харків : Золоті сторінки, 2015
12. Липова Т. В. Роль технічної допомоги в ринкових перетвореннях країн з перехідною економікою : автореф. дис. .. канд. екон. наук : спец. 08.05.01., К., 2006
13. Фандрайзинг - Чернявська О.В. Тема 4. Фонди та гранти. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/25012-tema-4-fondi-ta-granti.html>
14. Моніторинг проєктів міжнародної технічної допомоги: Офіційний портал Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422
15. Міжнародні фінансові організації, які надають міжнародну технічну допомогу. Invest in Kherson . URL: <https://investinkherson.gov.ua/mizhnarodna-tehnicna-dopomoga/spivrabitnictvo-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/>
16. Фандрейзинг. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / О.Кобзарев / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015.

17. Внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку громади або Чому брак грошей не є первинною проблемою громади? (навчальний модуль)/Анатолій Ткачук, Маркіян Дацишин. – К.: ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 152 с.

18. Програма «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» DOBRE. URL: <https://donors.decentralization.gov.ua/project/dobre>

19. Фонд Східна Європа. URL: <https://eef.org.ua/>

20. Фонди, донори, програми: Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/Society/238125> (дата звернення 02.12.2019р.)

21. Проект UPSHIFT Україна. Офіційний сайт. URL: <https://upshiftukraine.org/upshift-%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b0/>

22. Міжнародна гуманітарна організація «Людина в біді». Офіційний сайт. URL: <https://ukraine.peopleinneed.global/ua/ukraina>

23. Мирноградська міська рада. Офіційний сайт. URL: <http://dimitrov-rada.gov.ua/news.html>

24. На Донеччині п'ять громад отримують мобільні ЦНАП від ПРООН: ІА Вчасно. URL: <https://vchasnoua.com/donbass/66384-na-donechchyni-piat-hromad-otrymaiut-mobilni-tsnap-vid-proon> (дата звернення 28.07.2020)

25. ПРООН. Офіційний сайт URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2016/12/09/over-80-small-businesses-get-undp-support-to-grow-in-donetsk-region.html> (дата звернення: 09 грудня 2016р.).

26. Стратегія економічного розвитку Донбасу базуватиметься на розвитку громад: Міністерство з питань інтеграції. URL: <https://mtot.gov.ua/strategija-ekonomichnogo-rozvitku-donbasu-bazuvatimetsja-na-rozvitku-gromad>

27. Стратегія розвитку Донецької області на період до 2027 року: [Розпорядження голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 17.02.2020 № 147/5-20 «Про затвердження Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року та Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року».](#)
URL: <https://dn.gov.ua/ua/projects/strategiya-rozvitku-doneckoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku>

28. Аналітична довідка про хід виконання Регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва в Донецькій області на 2019-2020 роки станом на 01.04.2019: Донецька обласна державна адміністрація. URL: <https://dn.gov.ua/ua/ekonomika/malij-ta-serednij-biznes/zahodi-z-pidtrimki-msb>

29. Співпраця Донецької ТПП з Програмою Розвитку ООН (ПРООН) в Україні: Офіційний сайт Донецька торгово-промислова палата. URL: <https://donetskcci.com/>

30. MOM Офіційний сайт. URL: <https://iom.org.ua/ua/mom-v-ukrayini>

31. Покращуючи надання медичних послуг: історія проєкту для громад Луганщини: ІА Вчасно URL: <https://vchasnoua.com/donbass/68003-pokrashchuiuchy-nadannia-medychnykh-poslugh-istoriia-proiektu-dlia-hromad-luhanshchyny> (дата звернення 11.12.2020)

32. Революція проти пластику: у Гірському громадськість почала боротьбу за чисте місто: ІА Вчасно URL: <https://vchasnoua.com/donbass/67899-revoliutsiia-proty-plastyku-u-hirskomu-hromadskist-pochala-borotbu-za-chyste-misto> (дата звернення 03.12.2020)

33. Братко І. В. Правове регулювання міжнародної технічної допомоги: стан, тенденції та перспективи розвитку : монографія / І. В. Братко ; за ред. А. І. Дмитрієва ; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – Одеса : Фенікс, 2011.

34. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович – К. : – 2017.

35. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Навчальний посібник. / Авт. кол. : В. Мамонова, Н. Балдич, Н. Гринчук, Л. Чорній, К. Рубановський, М. Борода. – К. : Центр громадської експертизи. Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2013. – 176 с.

36. Довідка про виконання Програми економічного і соціального розвитку Донецької області за 2011 рік . – URL: <http://www.donoda.gov.ua>

37. Макаренко М. В. Сучасний стан соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Донецької області) / М. В. Макаренко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2011. – № 23 (II). – С. 13–20.

38. Міжнародні партнери інвестують понад 150 мільйонів доларів у розвиток інфраструктури Донеччини і Луганщини: Офіційний портал Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованої території. URL: <https://mtot.gov.ua/ua/mijnarodni-partneri-investujut-ponad-150-miloniv-dolariv-u-rozvitok-infrastrukturi-donechchini-i-luganschini> (дата звернення 30.11.2020).

39. Перелік міжнародних угод та нормативно-правових актів у сфері міжнародної технічної допомоги: Департамент взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями та координації міжнародної технічної допомоги. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=d1045455-72f1-4332-9909-104d8fce2407&title=Normativno-pravovaBazaZPitanTekhnichnoiDopomogi>

40. Черноіванова О. Г. Особливості економічної активності та зайнятості молоді на ринку праці Донецької області / О. Г. Черноіванова // Вісн. Донец. ун-ту. Сер. В: Економіка і право. Спецвип. – 2011. – Т. 1. – С. 164.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Директору Навчально-наукового
інституту післядипломної освіти

Ганич О.А.

Рекомендації щодо залучення міжнародних ресурсів для розвитку громад в умовах сталого розвитку, розроблені магістрантом Костюченко Ю.А., рекомендовані до впровадження на підприємстві ІА «Вчасно» та використовуються для залучення додаткового фінансування. Використані рекомендації дозволили організації уточнити стратегію розвитку, сформувані основні напрями її досягнення та обґрунтувати необхідні для цього ресурси. Впровадження рекомендацій дозволило значно підвищити ефективність процесу планування.

Посада _____
(підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

МП

ДОДАТОК Б

Директору Навчально-наукового
інституту післядипломної освіти
Ганич О.А.

Рекомендації щодо залучення міжнародної грантової підтримки, розроблені магістрантом Костюченко Ю.А., рекомендовані до впровадження у ГО “Медіа – Погляд” та використовуються для впровадження громадських ініціатив, націлених на посилення впливу громадянського суспільства на владу; сприяння реалізації проєктів у різноманітних галузях, що мають на меті розвиток та збереження засад правової держави і демократичних процесів в Україні. Використані рекомендації дозволили організації сформувати основні напрями діяльності та обґрунтувати необхідні для цього ресурси. Впровадження рекомендацій дозволило значно підвищити ефективність процесу планування роботи.

Посада _____
(підпис)

(прізвище, ініціали)

МП

ДОДАТОК В

СПИСОК

наукових праць Костюченко Юлії Анатоліївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

№ з/п	Назва	Видавництво, журнал (назва, номер, рік) чи номер авторського свідоцтва	Кількість друкованих аркушів	Прізвища співавторів
1	2	3	4	5
	Аналіз міжнародної допомоги в Донецькій області Інноваційні наукові дослідження: світові тенденції та регіональний аспект. Матеріали II науково-практичної конференції	Видавництво “Молодий вчений”, 2020. - Ч. 2. м. Харків, 27-28 листопада 2020 р.	0,19	-
	Аналіз міжнародної допомоги в Донецькій області Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості та тенденції: матеріали міжнародної наукової конференції .Т. 2	МЦНД. 4 грудня, 2020 рік. Чернігів, Україна:	0,19	

Загальний обсяг публікацій складає – 0,38 д.а., з яких особисто магістранту належить 0,38 д.а.

Автор Костюченко Ю.А.

Керівник Ганич О.А.
